

Щодо вирішення спорів, пов'язаних зі стягненням податку на додану вартість, включеного до суми збору та плати за послуги, які надаються у морських торговельних портах України

Інформаційний лист Вищого господарського суду України
від 22.01.2013 № 01-06/86/2013

З метою забезпечення правильної і однакової судової практики у вирішенні спорів, пов'язаних зі стягненням сум податку на додану вартість, включених до сум збору та плати за послуги, які надаються у морських торговельних портах України, Вищий господарський суд України вважає за необхідне звернути увагу господарських судів на таке.

1. Відповідно до статті 84 Кодексу торговельного мореплавства України у морському порту справляються такі цільові портові збори: корабельний, причальний, якірний, каналний, маяковий, вантажний, адміністративний та санітарний. Інші види зборів можуть встановлюватися законодавчими актами України.

За змістом статей 106, 115 Кодексу торговельного мореплавства України із суден, що користуються послугами державних морських лоцманів, справляється лоцманський збір; окремий збір також справляється із суден, що користуються послугами служби регулювання руху суден. Порядок справляння і розмір названих зборів встановлюється Міністерством транспорту України за погодженням з Міністерством економіки України.

Розміри портових зборів, порядок обліку та використання коштів від портових зборів встановлений Положенням про портові збори, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2000 № 1544.

Наказом Міністерства транспорту України від 27.06.1996 № 214 (у редакції наказу Міністерства транспорту України від 15.12.2000 № 711) затверджено Збори і плату за послуги, що надаються суднам закордонного плавання у морських портах України, а саме лоцманський збір, збір за користування послугами служби регулювання руху суден,

швартовний збір, плату за роботу буксирів при швартовних операціях, плату за користування плавзасобами, плату за агентські послуги, супервайзерську винагороду.

2. У пункті 3 постанови пленуму Вищого господарського суду України від 24.10.2011 № 10 «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам» зазначено, що у вирішенні питання про те, чи є правовідносини господарськими, а спір – господарським, слід виходити з визначень, наведених у статті 3 Господарського кодексу України.

Вартість будь-якої послуги, роботи, товару відповідно до чинного законодавства включає в себе податок на додану вартість, і наявність між сторонами спору про стягнення заборгованості за надані послуги, в тому числі й стосовно правильності визначення позивачем вартості наданих послуг, не змінює правової природи відносин між сторонами у справі, що виникли із господарського договору, саме як господарських.

Отже, з урахуванням того, що позовні вимоги пов'язані з обґрунтованістю ціни за послуги, надані на підставі господарського договору, а також з огляду на те, що сторонами у спорі виступають суб'єкти господарювання, відповідні спори підлягають вирішенню господарськими судами.

3. Порядок оподаткування податком на додану вартість, у тому числі визначення платників податку, умов реєстрації суб'єкта господарювання як платника податку на додану вартість, визначення бази оподаткування регламентується Податковим кодексом України (далі – ПК України).

Статтею 197 ПК України визначено операції, звільнені від оподаткування податком

на додану вартість; зокрема, звільняються від оподаткування операції з постачання послуг:

- з перевезення (переміщення) пасажирів та вантажів транзитом через митну територію України, а також з постачання послуг, пов'язаних із таким перевезенням [переміщенням (пункт 197.8)];

- що надаються іноземним та вітчизняним суднам, які здійснюють міжнародні перевезення пасажирів, їхнього багажу і вантажів та оплачуються ними відповідно до законодавства України портовими зборами (пункт 197.9).

У вирішенні спорів, пов'язаних зі стягненням сум податку на додану вартість, включених до сум збору та плати за послуги, які надаються у морських торговельних портах, слід враховувати, що підставою для звільнення від оподаткування податком на додану вартість відповідно до наведених положень статті 197 ПК України є підтвердження належними доказами здійснення судном міжнародного перевезення пасажирів, їхнього багажу, вантажів та міжнародних відправлень, перетин державного кордону України та відповідне митне оформлення.

За приписами підпункту 195.1.3 пункту 195.1 статті 195 ПК України перевезення вважається міжнародним, якщо таке перевезення здійснюється за єдиним міжнародним перевізним документом.

Водночас відповідно до частини першої статті 2 Закону України «Про прикордонний контроль» прикордонний контроль – це державний контроль, що здійснюється Державною прикордонною службою України, який включає комплекс дій і систему заходів, спрямованих на встановлення законних підстав для перетинання державного кордону особами, транспортними засобами і переміщення через нього вантажів.

Згідно з частиною першою статті 12 названого Закону відмітка про перетинання державного кордону проставляється у паспортних документах іноземців, осіб без громадянства; імміграційних картках іноземців, осіб без громадянства, якщо в їх паспортних документах не передбачено сторінок для від-

міток про перетинання державного кордону; інших документах у випадках, передбачених законодавством.

Отже, належними доказами перевезення (переміщення) суднами пасажирів транзитом через митну територію України є документи, які свідчать про перетинання пасажирами суден Державного кордону України з прибуттям з іноземного порту, заходом до декількох портів України та вибуттями в іноземний порт і містять відомості про попередні та наступні після українських іноземні порти заходів цих суден, кількість пасажирів.

Факт надання послуг з перевезення (переміщення) пасажирів транзитом через митну територію України, а також з постачання послуг, пов'язаних із таким перевезенням (переміщенням), може підтверджуватися, зокрема, списками пасажирів з відмітками Державної прикордонної служби України про здійснення прикордонного контролю та з відмітками про перетинання Державного кордону України, а також загальними (генеральними) деклараціями по цих суднах.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про транзит вантажів» транзит вантажів є перевезення транспортними засобами транзитних вантажів під митним контролем через територію України між двома пунктами або в межах одного пункту пропуску через державний кордон України; транзитні послуги (роботи) – це безпосередньо пов'язана з транзитом вантажів підприємницька діяльність учасників транзитів, що здійснюється в межах договорів (контрактів) перевезення, транспортного експедирування, доручення, агентських угод тощо; учасники транзитів – вантажовласники та суб'єкти підприємницької діяльності (перевізники, порти, станції, експедитори, морські агенти, декларанти та інші), які у встановленому порядку надають (виконують) транзитні послуги (роботи).

Отже, у разі надання послуг, пов'язаних із транзитним перевезенням вантажів, підставою застосування пункту 197.8 статті 197 ПК України є підтвердження того, що однією із сторін договору, на підставі якого надаються такі послуги, є вантажовласник (отримувач транзитних послуг).

Статтею 6 Закону України «Про транзит вантажів» визначено перелік документів, якими супроводжується транзит вантажів, а саме: товарно-транспортною накладною, складеною мовою міжнародного спілкування. Декларування транзитних вантажів, що переміщуються морським і річковим транспортом, відповідно до вимог законодавства України здійснюється за поданням митним органам коносаментів (BILL of Lading) та вантажної митної декларації (ВМД).

При цьому слід враховувати, що згідно з наведеною нормою права на товари (крім підакцизних), що переміщуються транзитом морським і річковим транспортом у контейнерах та під час зберігання залишаються в межах одного пункту пропуску чи зони митного контролю морського порту, вантажна митна декларація не подається; водночас митне оформлення транзиту підакцизних вантажів будь-яким видом транспорту про-

вадиться виключно за умови подання митним органам вантажної митної декларації (ВМД).

Разом з тим, з огляду на обов'язковість, зокрема, надання послуг з лоцманської проводки та регулювання руху суден при здійсненні транзитного перевезення пасажирів та вантажів через порти, ці послуги є такими, що пов'язані з транзитним перевезенням, а відтак згідно з пунктом 197.8 статті 197 ПК України підлягають звільненню від оподаткування податком на додану вартість.

Таке звільнення від оподаткування здійснюється незалежно від наявності або відсутності вантажу на судні під час знаходження його у міжнародному рейсі та прямованні «у баласті» (без вантажу) до або з порту України для завантаження або вивантаження, перетинання при цьому кордону України та проведення митних процедур.

Голова Вищого
господарського суду України

В. Татьков

Про рішення Європейського суду з прав людини, які набули статусу остаточних

Інформаційний лист Вищого господарського суду України
від 22.01.2013 № 01-06/87/2013

Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини звернувся до Кабінету Міністрів України з поданням від 27.12.2012 № 12.3-9/8993 (далі – Подання, копія додається), в якому міститься стислий виклад проблем, які призводять до визнання Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) порушень Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

У Поданні наведено рішення Європейського суду, в яких констатовано, зокрема,

порушення національними судами пункту 1 статті 6 «Право на справедливий суд», статті 2 «Право на життя», статті 3 «Заборона катування», статті 5 «Право на свободу та особисту недоторканість», статті 8 «Право на повагу до приватного та сімейного життя», статті 34 «Індивідуальні заяви» Конвенції.

Згідно зі статтею 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди повинні застосовувати Конвенцію та практику Європейського суду як джерело права.